KONGRE

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ

ULUSAL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

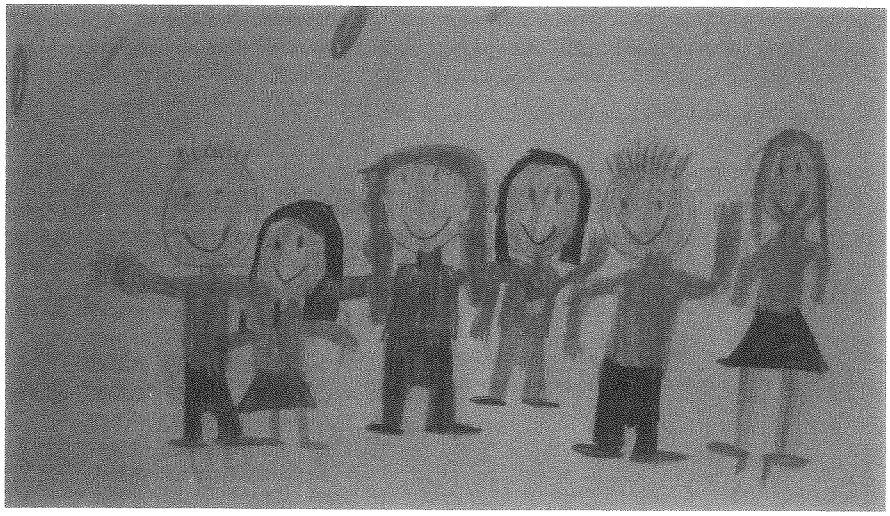
01-03 HAZİRAN 2011

TAM METİNLER

KONGRE

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ

ULUSAL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

01-03 HAZİRAN 2011

TAM METİNLER

ULUSAL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ
Okul Öncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği

1-3 Haziran 2011
İstanbul – TÜRKİYE

BİLDİRİ TAM METİN KİTABI

Yayıma Hazırlayanlar

Prof. Dr. Ozana URAL
Doç. Dr. Birsen PALUT
Araş. Gör. Melda Kılıç

Bu kitap PEGEM YAYINLARI tarafından yayınlanmıştır.

ULUSAL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ
Okul Öncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği

KONGRE KURULLARI

Onursal Başkan: Prof. Dr. M. Zafer GÜL, *Rektör*

Kongre Başkanı: Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK., *Dekan*

DÜZENLEME KURULU

Düzenleme Kurulu Başkanı: Prof. Dr. Ozana URAL, *Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. Başkanı*

Düzenleme Kurulu:
Yrd. Doç. Dr. Levent DENİZ, *Dekan Yardımcısı*
Prof. Dr. Alev ÖNDER
Prof. Dr. Yıldız GÜVEN
Doç. Dr. Rengin ZEMBAT
Doç. Dr. Gülden UYANIK BALAT
Doç. Dr. Birsen PALUT
Yrd. Doç. Dr. Oya RAMAZAN
Yrd. Doç. Dr. Necla TUZCUOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Tosun YALÇINKAYA
Yrd. Doç. Dr. Oya ABACI
Yrd. Doç. Dr. Ercan MERTOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Özgül POLAT
Dr. Işık KAMARAJ
Dr. Gülçin GÜVEN
Dr. Esin DİBEK
Öğr. Gör. Hülya BİLGİN
Öğr. Gör. Kadriye EFE AZKESKİN
Öğr. Gör. Saime ÇAĞLAK SARI
Öğr. Gör. Cafer ÜNAL
Öğr. Gör. Volkan KANBUROĞLU
Arş. Gör. F.Lemis ÖNKOL
Arş. Gör. Atiye ADAK ÖZDEMİR
Arş. Gör. Burcu ÖZDEMİR BECEREN
Arş. Gör. Mehmet Nur TUĞLUK
Arş. Gör. Sinan KOÇYİĞİT
Arş. Gör. Banu ÖZKAN
Arş. Gör. Türker SEZER
Arş. Gör. Melda KILIÇ

BİLİM KURULU*:
Prof. Dr. Alev ÖNDER
Prof. Dr. Ayla OKTAY
Prof. Dr. Belma TUĞRUL
Prof. Dr. Berrin AKMAN
Prof. Dr. Cihangir DOĞAN
Prof. Dr. Çağlayan DİNÇER
Prof. Dr. Duyan MADEN
Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL
Prof. Dr. İsmihan ARTAN
Prof. Dr. Meziyet ARI
Prof. Dr. Mübeccel GÖNEN
Prof. Dr. Müzeyyen SEVİNÇ
Prof. Dr. Neriman ARAL
Prof. Dr. Ozana URAL
Prof. Dr. Pınar BAYHAN
Prof. Dr. Ramazan ARI
Prof. Dr. Sefer ADA
Prof. Dr. Sevda BEKMAN
Prof. Dr. Sibel GÜNEYSU
Prof. Dr. Tanju GÜRKAN
Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS
Prof. Dr. Yıldız GÜVEN

* Alfabetik dizin kullanılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Mehmet SAĞLAM, Neriman ARAL 1
Bir İnsan Çiz Testi İle Boşanma Sürecinde Olan Aile Çocuklarının Sorunlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi

Belma TUĞRUL, Hülya TOKUÇ, Gökhan GÜNES 13
1 Soru 100 Yanıt

Meziyet ARI, Sonnur IŞITAN 18
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Oyuncak Güvenliği Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi

Yaşare AKTAŞ ARNAS, Raziye Günay BİLALOĞLU, Seda ŞAHİN, Ebru DERETARLA GÜL 25
Öğretmenler Ev Ziyaretleri Konusunda Ne Düşünüyorlar? Ne Yapıyorlar?

Özgül VURAL, Aysel KÖKSAL AKYOL 32
Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Empatik Becerilerinin İncelenmesi

Gizem ÖZER, Berrin AKMAN 37
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyguladıkları Fen ve Doğa Etkinlikleri ve Karşılaştıkları Sorunlar

Gülden UYANIK BALAT, Hülya BİLGİN, Atiye ADAK ÖZDEMİR 42
5-6 Yaş Çocuklarının Öğrenme Stillerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Çiğdem KOTİL, Ayla OKTAY 50
Annenin Okul Beklentilerine Uyumu Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Fatma ÖNEN, Sibel DEMİR, Fatma ŞAHİN 57
Sorgulamaya Dayalı Örnek Olayların, Okul Öncesi Çocuklarının Bilimi Sorgulama Düzeylerine ve Kavram Gelişimlerine Etkisi

Rengin ZEMBAT, Asude BALABAN DAĞAL, Fatma ÖZGE ÜNSAL 62
İstanbul İli Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Tuğba DURAK DEMİRHAN, Lemis ÖNKOL, Jeongsuk CHOI, Necla TUZCUOĞLU, Rengin ZEMBAT 71
Okul Öncesi Kurumlarına Devam Eden 5–6 Yaş Grubu Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Bilgilerinin Sosyal Duygusal Uyum Düzeyleriyle İlişkisinin İncelenmesi (İstanbul İli Örneği)

Şule ERDEN, Münire Aydilek ÇİFTÇİ, Özkan ÖZGÜN 81
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Etkinlikleri ve Ailelerin Etkinliklere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

Elif ÇELEBİ ÖNCÜ, Esra ÖZBAY ÜNLÜER 87
Kendimiz Yapıyor, Birlikte Oynuyoruz

Ayperi SIĞIRTMAÇ 91
Annenin Çalışmasının Anne ve Çocuk Üzerindeki Etkileri

Oya ABACI, Hande USBAŞ 96
Okul Öncesi Eğitimde Müzelerden Yararlanma Programinin 6 Yaş Çocuklari Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Gülden UYANIK BALAT, Hülya BİLGİN, Türker SEZER 101
Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Sınıf Yönetimi Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri

Emel GÜRYIL, Mehmet İNAN 110
6 Yaş Grubu Çocuklarda Ritmik Hareketlerin Koordinasyon Gelişimine Etkisinin İncelenmesi

Münire Aydilek Çiftçi, Özkan ÖZGÜN, Şule ERDEN 117
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Uygulanan Lisans Eğitimi Programına Dair Algıları

Tosun YALÇINKAYA 124
Zihinsel Engellilerin Eğitiminde Oyun ve Oyuncak

Kevser KOÇ, Filiz Shine EDİZER 129
Sınırlı Olanaklara Sahip Anasınıflarında Çocukların Oyuncak Tercihlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Zarife SEÇER, Alev ÖNDER, Erhan ALABAY 132
5-6 Yaş Okul Öncesi Dönemi Çocukların Beden Kütle İndeksi Değerleri İle Zihinsel Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Esra DERELİ 138
Okulöncesi Öğretmenleri İle İlköğretim Birinci Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretime Hazırlık Sürecine İlişkin Görüşleri

Müzeyyen SEVİNÇ, Sibel GARİP 144
5-6 Yaş Döneminde, Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocuğu Olan Eşlerin Çocuk Yetiştirme Stilleri Ile Evlilik Uyumlari Arasindaki İlişkinin İncelenmesi

Gülden UYANIK BALAT, Banu ÖZKAN, Melda KILIÇ 150
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

NeclaTUZCUOĞLU, Gül KADAN 156
Okul Öncesi Dönem Çocuklarında (4-6 Yaş) Saldırganlık Davranışını Etkileyen Faktörlerin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Cemal TÜRER 164
Anaokullarında Matematik

Gülçin GÜVEN, Ozana URAL, Kadriye EFE AZKESKİN 168
Okulöncesi Çağdaki Çocukların Sosyo-Duygusal Uyumu, Davranış Sorunları ve Ailelerin Katkısı: Zaferler İlköğretim Okulu Aile Destek Programı Örneği

Kadriye Efe AZKESKİN, Ozana URAL, Gülçin GÜVEN 175
Ailelerin Okul Öncesi Çocukların Sosyal Davranış Denetimi, Sosyal Duygusal Uyum Düzeyi ve Davranış Sorunları

Elif BENZER, Kürşad DURU, Fatma ŞAHİN 180
Animasyon ve Modellerle Okulöncesi Çocuklarında Dünya, Güneş ve Ay İle İlgili Kavramların Geliştirilmesi

Ozana URAL, Gülçin GÜVEN, Kadriye EFE AZKESKİN 186
Aile Çocuk Yetiştirme Tarzları Ölçeğinin Psikometrik Çalışması

AİLELERİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN SOSYAL DAVRANIŞ DENETİMİ, SOSYAL DUYGUSAL UYUM DÜZEYİ VE DAVRANIŞ SORUNLARI

Öğr. Gör. Kadriye EFE AZKESKİN*
Prof. Dr. Ozana URAL**
Öğr. Gör. Dr. Gülçin GÜVEN***

Çocuklar sosyal davranışları nasıl ve nerede öğrenmeye başlar? Erken gelişim dönemindeki çocuklar için bu sorunun cevabı aileleridir. Her toplumda çocuklar için ana sosyalleşme aracı ailedir. Bireyin yaşamında en önemli kişi doğal olarak anne ve babasıdır. Modernleşen toplumlarda büyük çoğunlukla aile çekirdek yapıdadır ve sosyalleşme bu ortamda gerçekleşir (Gander ve diğerleri, 1998). Ailenin ne tür bir yaşantısı varsa birey o yaşantılar çerçevesinde sosyalleşir. Aydın (2003)'e göre; ailenin çocuğa karşı takındığı tavır çocuk üzerinde onu yaşam boyu etkileyecek olumlu ve olumsuz izler bırakır ve aile-çocuk arasındaki bu ilişki, çocuğun diğer bireyler ile kuracağı ilişkilerde ve tüm yaşama ilişkin tutumlarının şekillenmesinde belirleyici rol oynar (Aydın, 2003). Onur'a göre (2011), ana babanın birey olarak kişilik özellikleriyle karışmış biçimde aile biriminin yapısı, bir ailenin çocuk yetiştirme yaklaşımını kısmen belirler. Anne-babaların çocukları ile sağlıklı ve etkili bir iletişim kurabilmeleri için kendilerine güvenli, kendilerine ve çocuklarına karşı saygılı, çocuklarının sorunlarına karşı duyarlı, işbirlikçi, çocuklarının duygu ve düşüncelerini paylaşabilen ve kabul edici bir tutum içinde olmaları önemlidir. İnatçı bir tutumla kendi fikirlerini savunan, kendi görüş ve düşüncelerinin dışında doğruyu kabul etmeyen, çocuklarının görüş ve düşüncelerinde mantık aramayan anne-babalar, çocukları ile sağlıklı iletişim kuramazlar (Çağdaş, 2003).

Okulöncesi dönemdeki çocuk için aile en önemli sosyalleşme aracıdır. Aile bireyleri ile olan iletişimi, etkileşimi, ailenin çocuktan istedikleri, beklentileri, kabul veya reddettikleri davranışları bildirmeleri sosyalleşme sürecinde yer alır. Sosyal davranışlar, sosyal becerileri oluşturan, bireysel ve gözlemlenebilir davranışlardır (Kamaraj, 2004). Çeşitli tanımlara bakıldığında sosyal davranış ve sosyal beceri kavramının hemen hemen aynı şekilde ele alındığı görülmektedir. Ancak sosyal davranışlar olumlu ya da olumsuz olarak tanımlanabilirken; sosyal beceri ise aile, okul ve toplum tarafından çocuğun kazanmasını istedikleri olumlu sosyal davranışları içermektedir. Aile ve okul çocuğun kazanmasını, sahip olmasını istedikleri sosyal becerileri/olumlu sosyal davranışları içeren kurallar koymakta ve bu kuralların istenir yönde uygulanması için çocuklarını teşvik etmekte, yönlendirmekte ve denetlemektedir.

Aileler uygun görmedikleri sosyal davranışları da çocuğun kazanmaması için uğraşırlar. Uygun gördükleri ve uygun görmedikleri davranışlar her ailenin kendi yapısına, eğitim düzeyine, çocuk yetiştirme tutumuna göre değişebilir. Ancak değişmeyen, ailenin uygun gördükleri ve görmedikleri sosyal davranışları çocuklarına aktarırken kullandıkları yoldur. Bir aile çocuğuna bir davranışı aktarıyor, bir başka davranışı aktarmıyorsa, sosyal davranışlar hakkında kendine göre edindiği izlenim ve anlayışa uygun hareket ediyor demektir. Her aile belirli sosyal davranışlar hakkında olumlu ve olumsuz bilgi ve anlayışından yola çıkarak, bu davranışlar hakkında geliştirdiği kurallara göre çocuğuna öğretmeye çalışır. Çocuğun her sosyal davranışı edinmesinde, ailenin o davranış hakkında ortaya koyduğu kurala göre çocuğunu denetlemesi yatar. Çocuğa erkenden uygun ve uygunsuz bulduğu davranışlar için denetim yapmaya, kuralı hatırlatmaya, kurala uymasını istemeye başlar.

Bir ailenin çocuk sahibi olduğunda çocuğunun edinmesini istediği olumlu sosyal davranışlar ve edinmemesini istediği olumsuz sosyal davranışlar için çaba sarf edeceği, çocuğunu eğiteceği, bu yönde çocuğu denetleyeceği düşünülebilir. Anne-babanın erken dönemde çocuğun eğitiminde yer alması hem kendi çocuğuna olumlu yönden bakabilmesini, hem kendine daha çok güvenmesini, hem de toplumun çocuğa ve çocuğun eğitimine bakış açısının değişmesini sağlar. Her çocuk okula geldiği zaman aile ortamından, eve gittiğinde de okul ortamından izler taşır. Ailenin sosyal davranışlar hakkındaki denetimi, çocuk bir okulöncesi eğitim kurumuna gidiyorsa orada da devam eder. Okul çocuğun ailesi dışında bir sosyal grup içinde sosyal davranışların öğretilmeye başlandığı bir kurumdur (Zembat ve Unutkan, 2001).

Eğitimciler için ailenin geliştirdiği sosyal davranış denetimi çok önemlidir. Çünkü çocukların üzerinde aşırı denetimin ya da hiç denetimin olmamasının onlar üzerinde olumsuz etkiler yarattığı görülmektedir. Çocukların sosyal davranışlarını etkileyen ve belirleyen ikinci ortam olan okulda da sosyal davranışların uygun yönde geliştirilmesi için gerekli ve yeterli denetimler uygulanmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumunda çocuğun diğer çocuklarla ve yetişkinlerle iyi iletişim kurabilmesi, sosyal etkileşim içinde olabilmesi için gerekli sosyal davranış kuralları öğretilmekte ve çocuğun buna uyup uymadığı gözlenmektedir. Okulla ailenin benzer sosyal kurallara sahip olması çocuğun çelişkiye düşmeden sosyal davranışlar geliştirebilmesi için çok önemlidir. Bu alanda bir sorun ya da çelişki yaşandığında aile ve okul işbirliği içinde olmalıdır.

Okul ve ailenin uygun bulduğu sosyal davranışlar arasında büyük farklar yoksa çocuğun sosyal davranışları kazanması kolaylaşır. Örneğin, çocuğun görgü kurallarını edinmesi için öğretmeni ona "günaydın, hoşçakal" gibi selamlaşma kurallarına uyması gerektiğini hatırlatıyor ve denetliyorsa, bu hatırlatma ve denetleme evde de çocuğa yapılıyorsa güçlük çıkmamaktadır. Okulda yapılıp, evde yapılmadığında yani yukarıda yer alan örnekteki gibi çocuk

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D; **ekadriye@marmara.edu.tr**
** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D; **oural@marmara.edu.tr**
*** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D; **gulcinm@marmara.edu.tr**

selamlaşma ile ilgili denetlenmediğinde çocuğun bu sosyal davranışı edinmesi daha uzun sürmekte ve bazen hiç edinememektedir. Okul ve ailenin işbirliği yapması, çocuğun sosyal davranışları kazanması açısından da önemlidir. Ailenin çocuklarının sosyal davranışını denetlemesi çocuğun sosyo-duygusal gelişim düzeyi de yakından bağlantılıdır. Sosyo-duygusal açıdan yaşına göre olumlu bir gelişim gösteren, olumlu sosyal-duygusal davranışları ailesi tarafından teşvik edilen, denetlenen bir çocuğun ciddi davranış sorunları yaşamayacağı sosyal duygusal açıdan uyumlu bir çocuk olacağı düşünülebilir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çocuğun sosyal davranışlarını kazanmasında ailenin sosyal davranış denetimi dışında çocuğun sosyal-duygusal uyum düzeyi davranışlarında sorun yaşaması etken rol oynamaktadır. Bu çalışmada ailenin çocuğa yönelik yaptıkları sosyal davranış öğretimi ve denetimi, çocuğun sosyal-duygusal uyum düzeyi ve davranış sorunları belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Çalışmanın Örneklemi

Çalışmada İstanbul'da 5 ayrı, devlete bağlı ilköğretim okulunun ana sınıfına devam eden 5-6 yaş çocukları ele alınmıştır. Çalışmanın örneklemi toplam 90 (44 kız, 46 erkek) 5-6 yaşında anasınıfına devam eden çocuklar oluşturmaktadır.

Çalışmanın Araçları

Çalışmada "Kişisel Bilgi Anketi, Aile Sosyal Davranış Denetim Ölçeği, Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği, Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği" kullanılmıştır. Bunlar:

Kişisel Bilgi Anketi

Aileler ve çocukları hakkında kişisel bilgi edinmek üzere hazırlanan 8 soruluk bir ankettir. Ankette demografik bazı sorular (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, annenin mesleği, babanın mesleği, gelir durumu, çocuk sayısı, okulöncesi eğitim alıp almama durumu) sorulmuştur.

Aile Sosyal Davranış Denetim Ölçeği

Efe (2005) tarafından geliştirilen Aile Sosyal Davranış Denetim Ölçeği ilk çalışmada (2005) 46 madde olarak değerlendirilmiş ve psikometrik sınaması sonucunda geçerli ve güvenilir olduğuna dair kanıtlar elde edilmiştir. Bu ilk çalışmada Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .83 olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda ise 7 faktör ortaya çıkmıştır. 2005'de ölçek tekrar sınanmış ve ölçekte ilk çalışmada olduğu gibi 7 faktör bulunmuştur (Efe, 2005). Bu çalışmada ise iki faktör aynı temada olduğundan bir arada değerlendirilmiş ve böylelikle ölçek 6 faktörlü halini almıştır. Bu faktörler ve faktörlerde yer alan bazı örnek maddeler şunlardır:

Faktör-1: Ailenin çoğunlukla ev dışında (park, misafirlik) oyun oynama, giysi kullanımı konularında çocuğun davranışlarına yaptığı denetim temasını içeren 12 maddeden oluşan bu faktöre "Ev Dışı Davranış Denetimi" denilmiştir.

Madde-42: Parkta bazı oyuncaklara (kaydırak, salıncak gibi) ancak benim denetimimde binebilir/oynayabilir.

Madde-16: Akraba ziyaretlerinde (büyükanne, teyze gibi) nerede olduğunu, ne yaptığını sık sık gözetlerim.

Faktör-2: 9 maddeden oluşan bu faktör ailenin evde yemek yeme, uyku saati, temizlik, televizyon izleme gibi konularında çocuğun davranışlarına yaptığı denetimi gösterdiğinden "Ev İçi Davranış Denetimi" olarak adlandırılmıştır.

Madde-23: Çocuğum uykusunun gelmediğini söylese bile aynı saatte yatağına gitmesini isterim.

Madde-44: Çocuğuma benim onun yaşına uygun olarak seçtiğim televizyon programlarını izletirim.

Faktör-3: 7 madde bulunan bu faktörde ailenin çocuklarının yaşına uygun işleri nasıl yaptığı, başka çocuklarla kendisinden beklenen ilişkileri nasıl kurduğu konusunda davranışlarına yaptığı denetimi gösterdiğinden "Olgunlaşma Denetimi" denilmiştir.

Madde-24: Yaşına uygun işlerde (sofra toplama, yastıkları yerine koyma gibi) bana yardım etmesini isterim.

Madde-19: Ziyaret ettiğimiz yerde (arkadaş, akraba gibi) başka çocuklar varsa çocuğumun onların yanında ne yaptığına dikkat ederim.

Faktör-4: 4 maddesi bulunan bu faktörde çocuğun yaptığı ve ailenin doğru/olumlu bulduğu davranışların pekiştirilmesi teması görülmektedir ve bunun için faktöre "Olumlu Davranış Denetimi" adı verilmiştir.

Madde-26: Doğrunun/yanlışın, iyinin/kötünün ne olduğunu çocuğuma öğretmeye çalışırım.

Madde-36: Çocuğumun olumlu/güzel bir şey yaptığında (eşyalarını toplamak, sokakta uslu olmak gibi) beğendiğimi mutlaka söylerim.

Faktör-5: Bu faktörde 5 madde bulunmaktadır ve ailenin çocuğun yaptığı ve olumsuz/yanlış bulduğu (alışverişte eşyaları elleme, döke saça yemek yeme gibi) davranışa izin vermemesini ve müdahale etmesini, bu yönde yaptığı davranış denetimini göstermektedir ve bunun için faktöre "Olumsuz Davranış Denetimi" denilmiştir.

Madde-40: Alışverişe gittiğimizde yüksek sesle konuşmasına, eşyaları ellemesine izin vermem.

Madde-12: Çocuğumun çok kızgınken bile, olumsuz davranışlar (etrafa eşyalarını atması, vurup, bağırması gibi) yapmasına izin vermem.

Faktör-6: 9 madde içeren bu faktörde çocuğun ailesi ve başkalarıyla olan sosyal ilişkilerinin ve iletişiminin ailesi tarafından denetimini içermektedir. Faktör "Sosyal İlişki Denetimi" olarak adlandırılmıştır.

Madde-8: Çocuğumun evimize ailemiz dışında bizi ziyarete gelenlere de (akraba, komşu, arkadaş gibi) nezaket sözleri (hoş geldiniz, merhaba gibi) söylemesini isterim.

Madde-20: Oyun oynadığı başka çocuklarla nasıl geçindiğine dikkat ederim.

Okulöncesi Davranış Sorunları Ölçeği

Kanlıkılıçer (2005) tarafından Türkçeye çevirilip, geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan ölçek 1977 yılında Behar tarafından A.B.D.'lerinde geliştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .92 bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçekte "Düşmanlık-Saldırganlık", "Endişe- Ağlamaklı Olmak", "Aşırı Hareketli-Dikkatsiz Olmak" şeklinde 3 alt boyut olduğu görülmektedir. Ölçek geçerli ve güvenilir olarak kullanılmaktadır (Ural, Kanlıkılıçer, 2010).

60–72 Aylık Çocuklar İçin Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU)

Ölçek, Marmara Üniversitesi öğretim elemanları arasından 9 kişilik bir uzman grubu tarafından 2002–2003 yılında geliştirilmiş olup yaşları 6,0–6,11 ay olan çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU)'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasına 270 kız ve 297 erkek çocuk olmak üzere toplam 567 öğrenci katılmıştır. Başlangıç aşamasında uzmanlar tarafından oluşturulan 46 madde öğrenciye uygulanmış, madde analizi (madde-toplam ve madde-kalan analizleri) gerçekleştirilerek, madde analizleri sonucunda ölçek 36 maddeye indirgenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğin Cronbach Alpha katsayısının ,83; $p<.001$ gibi oldukça yüksek bir değer olduğu belirlenmiştir. Ek bir geçerlik sınaması olarak, ölçekten hesaplanan ilk ve son çeyrek puanlar arasındaki farkların anlamlılığına bakılmıştır. Ölçek, 6,0–6,11 ay olan çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerini ölçtüğü için ayrıca 60–72 aylık çocuklar için de geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Analiz sonucunda 19 maddeden oluşan MASDU son halini almıştır (Önder, Güven, Sevinç, Aydın ve diğ. 2004).

Süreç

Çalışmanın örnekleminde yer alan okul öncesi çağdaki çocukların anne babalarına ve devam ettikleri anasınıfı öğretmenlerine Kişisel Bilgi Formu, Aile Sosyal Davranış Denetimi Ölçeği, Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği ve Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği ölçme araçları verilmiştir. Kişisel Bilgi Anketi ve Aile Sosyal Davranış Denetimi Ölçeği anne ve babalara verilmiş ve Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği ile Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği 5–6 yaş çocuklarının devam ettiği anaokulu öğretmeni tarafından değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Kişisel Bilgi Anketinden elde edilen bulgular çocuk ve aileye yönelik olarak aşağıda tablolar halinde sunulmuştur. Örneklemde yer alan 5-6 Yaşındaki Çocuklara Yönelik Demografik Bulgular Tablo 1'de aşağıda yer almıştır.

Tablo 1: 5-6 Yaşındaki Çocukların Bazı Demografik Bulguları

Yaş	**Frekans**	**Yüzde**
5 Yaş	10	11,1
6 Yaş	80	88,9
Toplam	90	100,0
Cinsiyet	**Frekans**	**Yüzde**
Kız	44	48,9
Erkek	46	51,1
Toplam	90	100,0

Tablo 1'de görüldüğü üzere çocukların çoğunluğunu 6 yaş çocukları oluşturmaktadır (% 89). Kız ve erkek çocukların sayısı birbirine çok yakındır.

Tablo 2: Ailelerin Bazı Demografik Bulguları

Yaş	Frekans	Yüzde
18-25	8	4,0
26-33	75	37,5
34-41	98	49,0
42 ve üstü	19	9,5
Toplam	200	100,0
Eğitim durumu	**Frekans**	**Yüzde**
İlkokul	41	20,5
Ortaokul	31	15,5
Lise	86	43,0
Üniversite	42	21,0
Cinsiyet	**Frekans**	**Yüzde**
Kadın	195	97,5
Erkek	5	2,5
Toplam	200	100,0
Anne iş	**Frekans**	**Yüzde**
Ev hanımı	145	72,5
Memur	18	9,0
İşçi	6	3,0
Diğer	31	15,5
Toplam	200	100,0
Baba iş	**Frekans**	**Yüzde**
Kendi isi	73	36,5
Memur	32	16,0
İşçi	57	28,5
Diğer	38	19,0
Toplam	200	100,0
Ekonomik Durum	**Frekans**	**Yüzde**
Dar gelir	23	11,5
Orta	167	83,5
Yüksek	10	5,0
Toplam	200	100,0
Çocuk sayısı	**Frekans**	**Yüzde**
1 çocuk	80	40,0
2 çocuk	90	45,0
3 çocuk ve üstü	30	15,0
Toplam	200	100,0
Eğitim alma durumu	**Frekans**	**Yüzde**
Hiç almadım	84	42,0
Kurs	41	20,5
Kitap, video	75	37,5
Toplam	200	100,0

Örneklemin, % 49'u 34-41 yaş aralığında; % 48'i lise mezunu; % 97,5'ini kadınlar; % 72,5'ini ev hanımları oluşturmaktadır. % 88,5'i kendilerini orta gelir düzeyinde ve % 45'i 2 çocuklu olarak belirtmişlerdir. Ailelerin % 42'si okulöncesi eğitim ile ilgili hiçbir eğitime katılmadığını belirtmişlerdir.

Ölçeklerden Elde Edilen Bulgular

Aile Sosyal Davranış Denetimi Ölçeğinin bu çalışmada tekrar güvenirlik katsayısına bakılmış ve Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Aile Sosyal Davranış Denetim Ölçeği ve Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği ile Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği puanları arasındaki farklılaşmaya da bakılmış ancak istatistiki olarak anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği ve Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeğinin puanları arasında ilişkiye de bakılmıştır.

Tablo 3: Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği ve Okul Öncesi Davranış Ölçeği Korelasyon Analizi Bulguları

	ODA TOPL.		Düşmanlık-Saldırganlık		Endişe		Aşırı Hareketli-Dikkatsiz	
	R	P	r	P	r	p	r	p
MASDU	-,392(**)	,000	-,399(**)	,000	-,136	,201	-,293(**)	,005

Tablo 3'de görüldüğü üzere Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeğinden düşük puan alanlar Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeğinden yüksek puanlar almıştır. Bu da Sosyal-Duygusal açıdan uyum düzeyi düşük olanların daha çok davranış sorunları gösterdiklerini göstermektedir.

ASDD ölçeğinin her bir 7 alt boyutu ile anne-babaların ve çocukların bazı demografik özelliklerine (cinsiyeti yaş, çocuk sayısı, anne-baba eğitimi ve meslek durumu) bakılmış ancak anlamlı bir istatistikî sonuç elde edilememiştir.

Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği ve Okulöncesi Davranış Ölçeği 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet ve yaş değişkenine göre analiz edilmiş ve iki ölçeğin cinsiyetlere göre karşılaştırılması yapılmıştır. Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği ve Okulöncesi Davranış Ölçeği bulguları ile yapılan bağımsız t testi ($p<.01$) sonucunda kız çocuklara oranla erkek çocukların daha çok davranış sorunu yaşadıkları bulunmuştur. Bu sonuç literatürdeki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

SONUÇ

Her ailenin çocuğuna kazandırdığı sosyal davranışlar farklı olabilir. Çocuğun edindiği sosyal davranış özellikleri bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmeye başladığında onun sosyal uyumu açısından önem kazanmaktadır. Okulöncesi çağdaki çocuğun sosyal davranışları kazanmasında ailenin koyduğu kural ve kuralların uygulanması için yaptığı denetimin belirlenmesi okul ve ailenin çocuk yararına işbirliği yapmasına, çocukta eksik gördükleri davranışların kazanımı çocuğun sosyal uyumu çalışmaya yol açabilir. Bu yüzden okulöncesi dönemdeki çocuğun ailesi tarafından denetlenme özelliklerinin bilinmesi yerinde olacaktır.

Çalışma bulguları sosyal-duygusal açıdan uyum düzeyi düşük olan okulöncesi çocukların diğer akranlarına göre daha çok davranış sorunu yaşadığını göstermektedir. Yine çalışma bulguları erkek çocukların kız çocuklara oranla daha çok davranış sorunu, aşırı hareketlilik yaşadığını göstermektedir. Bu çalışma bulguları ailelerin sosyal denetimleri, çocuğun sosyal- duygusal gelişim düzeyi ve çocuğun davranış sorunlarını birlikte ele almanın çocuk ve aileye yardım etme, yol göstermede daha yararlı olacağını göstermektedir.

KAYNAKÇA

Aydın, N.H. (2003). **Çocuk Ruh Sağlığı.** Morpa Yayınları: İstanbul

Çağdaş, A. (2003). "Anne-Baba-Çocuk İlişkisi ve Önemi". **Anne-Baba-Çocuk İletişimi.** Eğitim Kitabevi: Konya

Efe, K. (2005). Okulöncesi Eğitim Çağında Çocuğu Olan Ailelerin Denetim Odağı Türü ve Çocukların Sosyal Davranışlarını Denetlemeleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul

Gander, M.; Harry W.G. (1998). **Çocuk ve Ergen Gelişimi**. Çev. Bekir Onur. İmge Yayınları: Ankara

Kamaraj, I. (2004). Sosyal Becerileri Derecelendirme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve 5 Yaş Çocuklarında Atılganlık Sosyal Becerisini Kazanmalarında Eğitici Drama Programının Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul

Kanlıkılıçer, P. (2005).Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul

Onur, B. (2011). **Gelişim Psikolojisi.** İmge Yayınları: Ankara

Önder, A.; Y. Güven; M. Sevinç; O. Aydın ve diğ. (2004). "Altı Yaş Çocukları İçin Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU)'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". **I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi Basılmamış Bildiri Özetleri.** İstanbul.

Ural, O. ; Efe, K. (2005) Aile Sosyal Davranış Denetimi Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı. Denizli, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi: Denizli

Ural, O.; Kanlıkılıçer, P. (2010). Behavioral Problems in Turkish Preschool Age Children. *Gifted Education International.* 2010 A B Academic Pub. V.26, 49-58.

Zembat, R.; Unutkan, Ö. (2001). **Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri.** Ya-Pa Yayınları. İstanbul